

AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR SZLÁV ANYAGÁBÓL

PALLAGI BÉLÁNÉ—ZBISKÓ ERNÓNÉ

Főiskolánk évkönyvének VIII. kötetében megkezdtük az Egri Főegyházmegyei Könyvtár szláv anyagának összegyűjtését. Jelen munkánk ennek folytatása, a befejező részt valószínűleg az évkönyv X. kötetében adjuk közre.

A bibliográfia felosztásánál és a szláv szövegek átírásánál követjük az előző kötetben említett alapelveket. Itt is először közöljük a szláv nyelven írott könyveket, utána a szlávokkal foglalkozó különféle nyelveken írott műveket. Azon belül elsőnek közöljük a történelmi és földrajzi vonatkozásúakat, kronológiai sorrendben, végezetül a különféle témájúakat.

Nyomdatechnikai nehézségek miatt az egyházi-szláv és orosz szöveget is latin betűkkel írtuk át. Itt Kniezsa István cirill betűs szláv szövegeknél alkalmazott nemzetközi tudományos átírását vettük alapul. Az egyes betűk átírása a következő: cs—č, zs—ž, s—š, ѱ—y, ѱ—ě. A szó végén levő redukált hangokat egyáltalán nem jelöljük. A latin betűs szláv szövegeknél (cseh, lengyel, szlovák) pontosan követtük az eredeti írást.

A cím, a kiadás helye és éve után zárójelben közöljük a Főegyházmegyei Könyvtár katalógus-számát. Ha a szerző neve ismert, ezt a cím után közöljük.

Szláv nyelven írott könyvek

Egyházi-szláv:

1. KNIGA NOVAGO ZAVETA, Kijevopecserszkaja Lavra, 1741.
(K—VII—28)
Az új testamentum.
2. TRIODION, TRIOD POSTNAJA, Lvov, 1753. (O—IV—1)
Nagybőjti imák.
3. TREBNIK ILI MOLITBOSLOV, Lvov, 1761. (K—VII—7)
Imakönyv, amely az apostolok tanításait tartalmazza.
4. TRIODION CVĚTNYJ, PENTAKOSTARION, Pocsajevi Lavra, 1768.
(O—IV—2)
Régi görög kiadás átdolgozása, virágvasárnaptól számított 50 napra előírt imák.

Cseh-szlovák:

5. ŽIWOT SWATYCH. Illés András erdélyi püspök művét magyarról szlovákra fordította Jan Valassyk. Trnava, 1769. (H—VII—32)
6. NAWSSTIWENI NEYSWETĚJSSI SWATOSTY OLTARNI... a Panny Marye na každý den mĕsyce. Szerzője Ligouri szt. Alfonz, Brno, 1812. (D—VII—42)
Az Oltári Szentséghez és Szűz Máriához szóló imák a hónap minden napjára. Gót betűkkel, morva nyelven írott.
7. ČTVERO KNĚH A NASLEDOVÁNI KRISTA, Tomaše Kempenskeho. W Lipsku, 1843. (G—IX—83)
Kempis Tamás, Krisztus követése. Latinból fordította és rövid megjegyzésekkel ellátta František Daucha.
8. KRESTANSKO-KATOLICKA POUČUJUČA A WZDELAWAJUČA KNIHA. Szerzői: C. O. Goffine, Z. R. Praem. Pest, 1853. (H—III—57)
Vasár- és ünnepnapokra szóló erkölcsi tanítások az evangélium alapján.
9. VYKLAD MALEHO DEHARBEOVHO KATEKISMA. Szerzője Jakub Schmitt, lefordította és kiadta az esztergomi érseki Szlovák iskola. Pešt, 1871. (M—III—40)

Lengyel:

10. ROZKAZY Y USTAWY POWSZECHNE KROLESTWOM GALICYI Y LODOMERYI. Leopoli, 1772. (F—IV—18)
Mária Terézia 1772. szeptember 11-én kiadott rendelkezései és törvényei latin, lengyel és néhol német fordításban.
11. KONTYNUACYA WYROKOW Y ROZKAZOW POWSZECHNYCH W GALICYI Y LODOMERYI KROLEWSTWACH. Leopoli, 1776. (F—IV—19)
Azok a rendelkezések és utasítások, amelyek hatályukat veszítették január 1-től december végéig 1776-ban.

Nyelvtani könyvek

12. GRAMMATICA RUSSICA. (Ez a cím a könyv gerincén található, a kötés nyilván újabb, mint a könyv.) Egyházi-szláv nyelven írott Szmotrickij-féle orosz nyelvtan. Az első lap hiányzik, helyette kézzel írott bejegyzés, ami a könyv vásárlási idejére (1751.) és árára utal. Az ajánlásból tűnik ki, hogy Moszkvában adták ki, 1721-ben. (L—IX.—31)
13. GRUNDSATZE DER BÖHMISCHEN GRAMMATIK, von Franz Martin Pelzel. Prag, 1798. (T—VIII—40)
Németek számára rövid nyelvtani társalgási zsebkönyv.

14. ENTWURF ZU EINEM ALLGEMEINEN ETYMOLOGIKON DER SLAWISCHEN SPRACHEN, von Joseph Dobrowsky. Prag, 1813. (Zz—VIII—10)

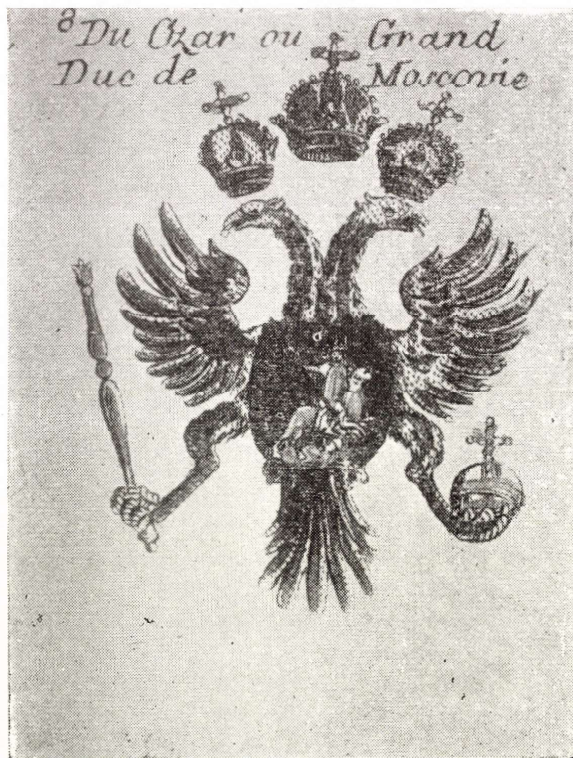
A könyvben Dobrowsky érdekes kísérletet tesz a szláv nyelvek általános etimológiájának a megalapozására.

15. KUNST IN DREI MONATEN Böhmisch lesen, verstehen, Schreiben, und sprechen zu lernen, von Karl Ignaz Tham. Prag, 1815. (Cc—VIII—4)

Szlávokkal foglalkozó művek

1. Történelmi és földrajzi művek:

16. LES SOUVERAINS DU MONDE, Páris, 1718 (C—VIII—9—12)
Európában uralkodó dinasztiák részletes ismertetése. Négy kötetből áll, az első kötetben 64—80. oldalig a Cseh Királyság,

A Moszkvai Fejedelemség címere

Nagy Péter cár arcképe

a negyedik kötetben 1—27. oldalig a Moszkvai Fejedelemség, 28—48. oldalig a Lengyel Királyság leírása. Minden fejezet végén bibliográfia. A IV. kötet végén színes mellékletek, a tárgyalta államok, hercegségek címerei.

17. DER JETZIGE STAAT VON RUSSLAND ODER MOSCAU, Leipzig, 1724. (F—I^x—13)

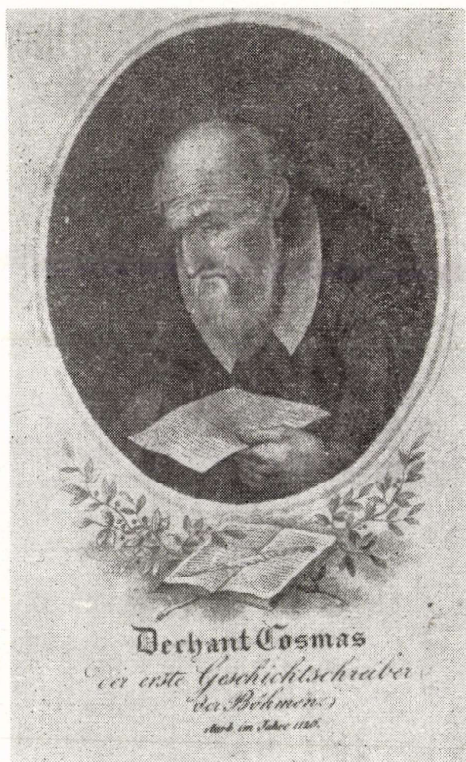
Az orosz birodalom és a vele határos államok leírása.

18. PRAGMATISCHE GESCHICHTE DER CRON BÖHMEN. Szerzője Adam Friedrich Glasen. Leipzig, 1729. (K—VII—1)

A cseh királyság pragmatikus történelme a IX. századtól IV. Károlyig.

19. SAMMLUNG RUSSISCHER GESCHICHTE, St. Peterburg, II. 1736., III. 1758., IV. 1760., V. 1760., VI. 1761., VII. 1762., VIII. 1763., IX. 1764. (G—VIII—19—26)
Kezdi a történelmet a „Povest vremennyh let” alapján a XVIII. századig.
20. DAS VERÄNDERTE RUSSLAND. Franckfurth und Leipzig, 1744. I. köt. (C—VII—9)
Nagy Péter reformjait és a korabeli megváltozott viszonyokat ismerteti.
21. DES VERÄNDERTEN RUSSLANDES. Hannover, 1739. I. köt. Régi kiadás (C—VII—10)
Nagy Péter reformjait ismerteti.
22. HISTORIE GENERALE DE POLOGNE. Szerzője Mr. le Chevalier de Solignac. Öt kötetben. Amsterdam, 1751. (B—IX—27—29)
23. DESCRIPTION HISTORIQUE DE L'EMPIRE RUSSIEN. Traduite de l'Auvrage Allemand de M. le Baron de Stahlenberg. Amsterdam, 1757. II. köt. (A—VIII—56—67)
24. ANALES BOHEMORUM. Szerzője Wenceslai Hagek a Liboczan. Praga, 1763—1782. (A—VII—7—11)
Hat kötetből álló mű, amely a csehok történetét tárgyalja. Cseh kiadásból latinra fordította és jegyzetekkel ellátta P. Victorinus, sok történelmi, kronológiai, kritikai jegyzettel, okmányokkal, hivatalos levelekkel és különféle fajtájú régi rézmetszetekkel bővítette P. Gelasius.
25. BEYLAGEN ZUM NEUVERÄNDERTEN RUSSLAND. Szerzője M. Johann Joseph Haigold. I. köt. Riga und Mietau, 1769., II. köt. Riga und Leipzig, 1770. (G—VIII—16—17)
26. LES FASTES DE LA POLOGNE ET DE LA RUSSIE. Paris, 1769—70. (I—VIII—40—41)
Az egyik kötetben az 550. oldaltól Lengyelország, a másikban 862. oldaltól Oroszország történetét tárgyalja az államhá- alaku- lás kezdetétől a XVIII. század közepéig.
27. ... ÄLTESTE JAHRBÜCHER DER RUSSISCHEN GESCHICHTE von Jahre 858 bis zum Jahre 1203. Leipzig, 1774. (K—V—39)
A Nestor-féle krónika német fordítása. Fordította és megjegyzésekkel ellátta Johann Benedict Scherre.
28. AZ MAGYAR OROSZOKRUL SZÓLÓ IGEN RÖVID ELMÉLKE- DÉS. Szerzője Décsy Antal. Kassa, 1798. (C—IX—60)
29. HANDBUCH DER GESCHICHTE DES KAISERTUMS RUSS- LAND... Oroszból fordította A. L. Schlözer előszóval. Göttingen, 1802. (E—IX.76)
Oroszország történelmének kézikönyve az állam megalakulásától II. Katalin haláláig.
30. GESCHICHTE DER KÖNIGREICHE DALMATIEN, KROATIEN, SZLAVONIEN, SERBIEN, RASZIEN, BOSNIEN, RAMA, UND DES FREYSTAATS RAGUZA. Pesth, 1808. (B—I*—74)

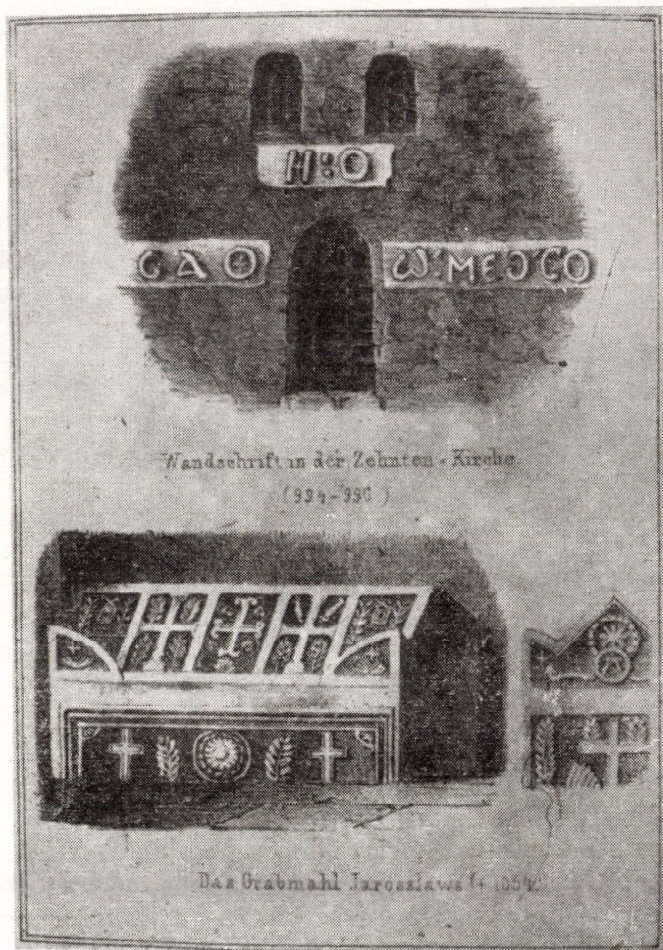
31. GESCHICHTE DER GROSSFÜRSTENTHUMS SIEBENBÜRGEN UND DER KÖNIGREICHE GALLIZIEN, LODOMERIEN UND ROTHREUSSEN. Szerzője Ludwig Albrecht Gebhardt. Pesth, 1808. (B—I^x—73)
32. GESCHICHTE DES RUSSISCHEN REICHES... Szerzője D. E. Wagner. Wien, 1810. (B—I^x—27—32)
Az európai országokról szóló hatkötetes történelmi mű egyik kötete, amely Oroszország történelmét tárgyalja a legrégebb időktől a legújabb időkig (a XIX. századig).
33. MEMOIREN AUS RUSSISCHER KRIEGS — GEFANGENSCHAFT von zwei deutschen Offizieren. Közreadja Franz Freiberr von Soden. Regensburg (F—VIII—164—165)
A kiadás éve nincs megjelölve, a leírt események Napóleon oroszországi hadjárata idején történtek 1812-ben.
34. DIE ENTDECKUNG VON SIBIRIEN. Szerzője D. G. W. Becker. Jena, 1813. (F—IX—102)
Többek között a kozákok rövid történetét is közli.

Dechant Cosmas,
a csehek első történetírója

35. GESCHICHTE DER BÖHMEN. Szerzője Franz Martin Pelzel. Prag, 1817. (H—II—39—40)
A csehek története a legrégebb időktől a XIX. századig.
36. KURZER ABRISS DER GESCHICHTE VON OESTERREICH, BÖHMEN UND UNGERN, von Johann Genersich. Tyranu, 1824. (G—VII—92)
A II. részben a csehek történelmét adja Samo, Libuse, Premyslól egészen II. Lajosig.
37. DENKWÜRDIGKEITEN über Polen und die Polen, von Michael Grafen von Oginski. Németre fordította: Friedrich Gleich. Leipzig, 1827. (D—IV.—35—36)
Lengyelországról és lengyelekről szóló eszmefuttatások 1788-tól 1815-ig.
38. POLEN, GEOGRAPHISCH UND HISTORISCH GESCHILDERT. Stuttgart, 1834. (L—VIII—118)
Egy szemtanú feljegyzései az 1830—31-es évek törté-

- nelméről külön fejezetben tárgyalja a lengyel forradalmat.
A szerző nevét nem közli.
39. DIE GESCHICHTE POLENS. Szerzője Ferd. Aug. v. Witzleben.
Halberstadt, 1831. (G—VIII—92)
Lengyelország története a legrégebb időktől 1831-ig.
40. RUSSLAND IN HISTORISCHER, GEOGRAPHISCHER... BEZIEHUNG. Összállította Thadäus Bulgarin, H. von Prackel fordítása.
I. köt. Riga und Leipzig, 1839. II. köt. 1841. (D—IV—51—52)
Oroszország történelmi, statisztikai, földrajzi és irodalmi vonatkozásokban.
I. kötethez két melléklet: 1. Szláv régiségek és írásmunkák.
2. Azon országok térképe, amelyekben szlávok éltek a X. században.
II. kötet mellékletei: 1. Oroszország és minden szláv ország térképe a X. és XI. század közepén.
2. Néhány képet közöl, mint pl. litvánok a XIII. században, Jaroszláv szarkofágjának képe (1054) stb.
41. RUSSLAND UNTER NIKOLAUS DEM ERSTEN, von Iwan Golowin. Leipzig, 1845. (K—VIII—77)
A szerző külföldről I. Miklós Oroszországának viszonyait bírálja.
42. RUSSLAND BEI DER THRONBESTEIGUNG PAUL'S I.
Leipzig, 1859. (F—IX—95)
Az orosz állam erkölcsi és politikai helyzete a XVIII. század végén.
43. DICTIONNAIRE GEOGRAPHIQUE UNIVERSEL.
Szerzője de Baudrand. Amsterdam Utrecht, 1701. (G—III—37)
Tartalmazza az egyes országok, városok, hegyek, folyók, tavak, tengerek stb. leírását, többek között természetesen szláv vonatkozásúakat is.
44. ALTER UND NEUER STAAT DES KÖNIGREICHS DALMATIEN.
Nürnberg, 1718. (L—VIII—74)
Az ország földrajzát és történelmét ismerteti.
45. IL MONDO ANTICO, MODERNO E NOVISSIMO, GEOGRAFIA.
Szerzője Da Antonio Chuisole. In Venezia, 1739. (G—VIII—31—33)
Csehország földrajzát közli a II. kötetben 630—640. oldalig.
Morvaország földrajzát közli a II. kötetben 640—658. oldalig.
Moszkóvia földrajzát közli a II. kötetben 768—778. oldalig.
46. ALLGEMEINE GEOGRAPHIE ALLER VIER WELT-THEILE,
szerzője Johann Hübners. Dresden, 1773. (G—VII—57—59)
A II. kötetben közli többek között Lengyelország és Oroszország földrajzát.
47. ... BILDER GEOGRAPHIE... Nürnberg, 1781. (F—III—112)
Európa, Ázsia, Afrika, Amerika népeinek, szokásainak és lakóhelyeinek, országuk földrajzi helyzetének, klímájának, termé-

*Templomi falfelirat
Jarosláv szarkofágja*

keinek, lakosainak, kereskedelmének, államformájának stb. leírása.

Képekkel gazdagon illusztrált kiadás, a földgömb térképén kívül bemutatja az egyes nemzetek képviselőit jellegzetes ruháikban. 624—680. oldalig tárgyalja az orosz birodalmat.

48. MAGNA CHARTA, von Galicien oder Untersuchung der Beschwerden das Galicischen Adels pohlnischer Nation über die österreichische Regierung. Jassy, 1790. (C—IX—71)
49. GEOGRAPHIE von den Königreichen Galicien, und Lodomerien, nebst der Bucowine. Szerzője Ignaz da Luca. Wien, 1791. (F—VIII—98)

50. REISEN DURCH OESTERREICH, UNGARN, ... Böhmen und Mähren in den Jahren 1801. und 1802. Szerzője Julius Wilhelm Fischer. Wien, 1803. (I—VIII—59)
51. BEMERKUNGEN AUF EINER REISE VON DER TÜRKISCHEN GRÄNZE ÜBER DIE BUKOWINA DURCH OST- UND WESTGALIZIEN, SCHLESIEN UND MÄHREN NACH WIEN, von Joseph Rohoer. Wien, 1804. (D—IV—50)
 Levél formában megírt útirajz (21 levél).
52. REISE DURCH EINEN THEIL VON SACHSEN, BÖHMEN. ... Szerzője Gottlieb Hiller. Köthen, 1807. (F—IX—110)
53. SLAVONIEN UND ZUM THEIL CROATIEN. Szerzője Johann V. Csaplovics. Pesth, 1819. (H—V—93)
 Adatok Szlavonia és Horvátország föld- és néprajzához.

Kozák férfi

54. VOLLSTÄNDIGE UND NEUESTE ERDSCHREIBUNG DES BRITISCHEN UND RUSSISCHEN AMERIKA'S . . .
 Átdolgozta Dr. G. Hassel. Weimar, 1822. (A—VII—47)
 Az Oroszországhoz tartozó Észak-Amerika leírása az 545—573. oldalon.
55. FUSSREISE DURCH RUSSLAND UND DIE SIBIRISCHE TATAREN, UND VON DER CHINESISCHEN GRANZE NACH DEM EISMEER UND KAMTSCHATKA. Szerzője Capitän I. Dundas Chochrane's. Wien, 1825. (F—IX—120—122)
56. REISE DURCH TAURIEN IM JAHRE 1820. von Murawiew—Apostol. Berlin und Landsberg, 1825. (D—VII—50)
 Oroszból fordította W. v. Oertel. Öt térképpel és vázlattal látta el.
57. REISE IN SERBIEN, im Spätherbst 1829., von Otto v. Pirch. Berlin, 1830. (F—IX—111—112)

Különféle művek

58. RUSSISCHE BIBLIOTHEK. Szerkesztette H. L. Ch. Bacmeister, a Pétervári Tudományos Akadémia gimnáziumának inspektora. St. Petersburg, Riga und Leipzig, 1772. (G—VIII—27—28)
 Az oroszországi irodalom korabeli helyzetének ismertetése. Az orosz nyelven megjelent művek címét latin betűs átírással oroszul közli, utána rövid ismertetés.
59. ZUR GESCHICHTE UND STATISTIK der Gelehrten- und Schulanstalten der Kaiserlich Russischen Ministeriums der Volksaufklärung. Hivatalos források alapján feldolgozta C. Woldemar. Petersburg, 1865. (H—VII—65)
60. BESCHREIBUNG DER BISHER BEKANNTEN BÖHMISCHEN MÜNZEN, von Adauctus Voigt a St. Germano. Prag, I. kötet 1771. (L—VI—23)
 II. kötet 1772. (L—VI—24)
 III. kötet 1774. (L—VI—25)
 Rövid életrajzot közöl kronológiai sorrendben a pénzermékek ábrázolt fejedelmekről és más nevezetes személyekről. Ismerteti a cseh bányászat történetét.
61. MYTHOLOGIE DER ALTEN TEUTSCHEN UND SLAVEN, in Verbindung mit dem Wissenwürdigsten aus dem Gebiete der Sage und des Aberglaubens.
 Nach alphabetischer Folge der Artikel herausgegeben von Anton Tkany. Znaim, 1827. (F—VIII—167)
62. BRIEFE ÜBER CROATIEN UND ITALIEN. Szerzője Therese von Artner. Pesth, 1830. (F—VIII—167)

63. VORLAUFIGE AUS FÜHRUNG DER RECHTE DES KÖNIGREICHS HUNGARN AUF KLEIN ODER ROTH REUSSEN UND PODOLIEN, UND DES KÖNIGREICHS BÖHEIM... Wien, 1772. (G—IV—42)
A Magyar Királyság kis- vagy rutén-oroszok, Podolia és a Cseh Királyság jogszabályainak ideiglenes alkalmazása.
64. VERFOLGUNG UND LEIDEN DER KATHOLISCHEN KIRCHE IN RUSSLAND. Szerzője: egykori orosz államtanácsos, a Sztaniszláv- és Vladimir-rend lovagja, nevét nem közli. Franciából fordította M. Zürcher. Schaffhausen, 1843. (L—VIII—115)
65. DIE STAATSKIRCHE RUSSLANDS IM JAHRE 1839. Schaffhausen, 1844. (H—III—79)
A legújabb zsinati beszámoló alapján összeállította egy lelkész.
A könyv függelékében dokumentumgyűjtemény.